

a történet során ugyanis vissza-visszakanyarodunk a beszélő gyermekkorának helyszínére, a „telepre”.

Greco ezúttal nem a pletyka, hanem a szóbeliség egy másik formájának működését igyekszik feltérképezni, ez a szóbeli hagyomány pedig a családi legendárium, a múltat kisebb-nagyobb mértékben meghamisító családi emlékezet. A kissé megkésett életkezdesi krízissel sújtott, koraharmincas elbeszélő komoly szakításon esik át, közalkalmazottként dolgozik a zuglói polgármesteri hivatal adóosztályán, éli alsó-középosztálybeli életét, és jó úton halad afelé, hogy reflektálatlan átlagéletet éljen, illetve ne is éljen, hagyja csupán elmenni maga mellett. Egy véletlen esemény arra indítja, hogy kutakodni kezdjen családjá története iránt. Titkokra bukkan, amelyeknek nyomába ered, többször is elolvassa nagyanyja, Juszti mama leánykori naplóját, és kezdetét veszi egy nyomozás múltbéli életek után. Sorra elevenedik meg a felmenők sorsa, és világossá válik, hogy ez nem csupán holmi múltba kukkolás, hanem annak a felismerésnek a feldolgozása, terápiaja, hogy bárhogya is próbálunk önálló individuumként, bizonyos értelemben különlegesként és egyszerűként tetszelegni magunk előtt, végsősoron azok vagyunk, akik az őseink voltak. Életük megértése saját magunk jobb megismeréséhez vezet, kérdéseinkre a válaszok már

léteznek, és igen, a minták is – legyenek bár jók vagy rosszak – ismétlődnek. De ki lehet-e lépni abból a körből, amelyben a történelem ismétli önmagát? Lehet-e tanulni a már elkövetett hibákból, változtatni a rossz praxisokon?

Greco Krisztián hallatlanul élvezetes, bizonyos rétegeiben kimonodottan lírai regényt alkotott. Stílusa kiérlelt, a korábbi anekdotikus jelleg nem veszett ki írásművészetéből, ám az anekdoták sokkal jobban szervesülnek a szövegtestben, e gesztus pedig – a korábbi novelisztikus attitűddel szemben – visszavonhatóan nagyprózai szemléletre vall. Ez a regény maradandó élmény lesz azok számára, akiket Grecohoz hasonlóan kényszeres kíváncsiság hajt a múlt és a jelen megismerésére, még inkább az e kettő közötti kapcsolat átélésére.

FALVAI MÁTYÁS

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2011,*
292 oldal, 2990 Ft)

PAUL AUSTER: *Láthatatlan*

Paul Auster nemcsak hazájában, az Egyesült Államokban, hanem Magyarországon is egyértelműen sikeres szerzőnek számít. Regényei rendre megjelennek magyar fordításban, s bár sokak számára mindig is a *New*

York trilógia marad az Auster-regény, nehezen vitatható, hogy fajsúlyos életművel van dolgunk. Auster, többek között Updike-hoz hasonlóan, a kortárs amerikai élet fontos krónikása, a szexuális forradalom és a vietnami háború utáni Amerikáé, aki játszi könnyedséggel szövö egybe a magaskultúrát (lásd például a *Walden*-utalásokat a *Trilógiában*) a kor populáris kultúrájának motívumaival – ez utóbbira talán az *Illúziók könyve* a legjobb példa a maga sajátos, filmszerű elbeszélésmódjával.

Professzionális alkotóról beszélhetünk tehát, e jelző azonban nem kizárólag pozitív felhangokkal bír az irodalom terén. Ha az ember kézbe veszi az épp aktuális Auster-művet, már nagyjából tudja, mire számíthat. Így van ez a 2009-es keletkezésű *Láthatatlan* esetében is; ez nem jelenti azt, hogy szerzőjének ne lennének kisujjában a mesterségbeli fogások, de túlzott izgalmat, valóban váratlan megoldásokat nem remélhetünk a kötetből. Pedig van itt minden, amit az irodalmilag iskolázottabb értelmező elvárhat: regény a regényben, több elbeszélő, sőt több grammatikai személyben elbeszélő történet, ironikus kikacsintások és szerzői önreflexió. Az olva-

sónak mégis könnyen az az érzése támadhat, hogy a kifinomult irodalmi játék *csak* játék, valahogy nincs igazi tétje az egésznek.

A fiatal költő(aspriáns), Adam Walker egy véletlen találkozást követően egyetemének francia vendégprofesszora, Rudolf Born, valamint annak szeretője, Margot delejes befolyása alá kerül. A különös viszonyok egy másik véletlen esemény vet véget, amelynek során fény derül Born rémisztő kegyetlenségére. A felkavaró történés (egy feltételezett gyilkosság) a katalizátora Walker lelki egyensúlya megbomlásának, ami előbb bizarr szexuális kalandokba sodorja, majd Párizsba hajtja Born nyomában – valamiféle bosszú reményében. Minderről, valamint a párizsi vállalkozás kime-

neteléről Adam önéletrajzi regényéből értesülünk, melyet az események után negyven évvel, 2007-ben juttat el volt évfolyamtársának, az azóta íróvá lett James Freemannek. Az *1967* címet viselő írás azonban Walker halála miatt töredékben marad, így az utolsó mozaikkockákat Freemannek kell összeillesztenie.

Auster képes mindvégig fenttartani azt az illúziót, mintha a mélyben valami nagy titok lappangana, amely egyszer (ha máskor

nem, hát a könyv legvégén) napvilágra kell hogy kerüljön, új fénytörésbe állítva az addigi cselekményt. Az utolsó rész azonban inkább csak elbizonytalanítja az olvasót, distanciát teremt Walker elbeszélésétől, helyenként talán meg is kérdőjelezi annak hitelességét. Ez kétségkívül „korszerű” megoldás, ám korántsem biztos, hogy a kívánt hatást éri el a befogadói elvárások illetően. A könyv hőse, Walker így csupán egy egzaltált, erotomán, de összességében nem túlságosan érdekes figurának tűnik, akinek története minden tragikumot nélkülöz. A kötet utolsó narrátora, Born későbbi párjának lánya rátalál ugyan egy rejtett összefüggésre (vagy annak lehetőségére), de ez már nem jelent valódi fordulatot, az olvasó legfeljebb rezignáltan nyugtázza.

A szöveg egyébiránt, Austertől megszokott módon, tele van irodalmi és kultúrtörténeti utalásokkal, az 1967 mint fiktív regénycím pedig az 1968-as társadalmi változások előszelét idézi (míg az elbeszélés jelenideje már a 2001. szeptember 11-e utáni világ). A „határátlépő” szexualitás és a történet egyes fordulatai helyenként a *Lolítát* juttathatják eszünkbe, bár a könyv nem mérhető Nabokov mesterművéhez. Ahogy magának Austernek a jobban sikerült darabjaihoz sem; untatni persze nem fogja olvasóját, de mindaz, ami igazán emlékeztetést tesz egy regényt, itt

kevésbé felfedezhető, mondhatni látbatatlan.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Pék Zoltán, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2011, 316 oldal, 3500 Ft)

RAYMOND CARVER: *Befognád, ha szépen kérlek?*

Annak ellenére, hogy 1997-ben már megjelent itthon Raymond Carver elbeszéléseiből egy válogatáskötet (*Nem ők a te férjed*), a hazai olvasóknak mégsem cseng igazán ismerősen a neve. A feladat tehát nem könnyű, mert egy jó és elismert amerikai szerzőről van szó (még ha itthon nem is az), akit több mint húsz évvel a halála után méltatni meglehetősen megkésett dolognak tűnhet, ugyanakkor a tavaly megjelent *Kezdők* után most a *Befognád, ha szépen kérlek?* került sorra a háromkötetes prózai életműsorozatban, így tehát mégiscsak egy friss anyagról van szó, amiről viszont mindenképpen érdemes említést tenni.

Már a kötetcímből kitűnhet, hogy az írónak igen jó érzéke van a figyelemfelkeltő, hatásos címválasztáshoz. Ha végigfutunk a tartalomjegyzéken, ez az érzésünk csak tovább erősödhet: *Dagadék*, *Senki*

sem szólt egy szót sem, *Képzeld magát az én helyembe*, *Bicikli*, *muszki*, *cigi* stb. Anélkül, hogy eltúloznánk a címek jelentőségét (jóllehet a szerepüket sosem lehet eléggé hangsúlyozni), azt kell mondanunk, hogy jelen esetben nagyon fontos szervező erejük van a szövegekben, mintegy esszenciáját adják azoknak, és sokszor köréjük szerveződik az egész novella, vagy legalábbis valamiféle kulcszerepük van a művekben.

Carver szereplői „mindennapi emberek”, mondhatni egyszerű dolgozók, munkások, mások tanárok, esetleg diákok; ábrázolásuk hiteles, hiszen a megfelelő életrajzi háttér biztosítja az író választásának sikerét. A szerző családja és ő maga is a legegyszerűbb, gyakran a legalantasabb munkákat végezték (emelt Carver folyamatosan tanult, később tanított), hogy fenntartsák magukat. Így az elbeszélésekben megjelenő pincérnő, utazó ügynök, a malomban dolgozó munkás mindmind biztos vonalakkal festett karakterek. A szövegek erősek, koherensek és éppen ezért hatásosak. Carver irodalmi nyelve letisztult, világos, a minimalista irányzat képviselője. Sokszor egy-egy egyszerűbb élethelyzetet jelenítenek meg a novellák, amin átdereng valami

nagyobb horderejű, egyetemes, mondhatni alapvető emberi probléma, meghatározó élmény (határhelyzetek, változások, felismerések): a születés (*Dagadék*), az elmúlás (*Ferry meg Molly meg Sam*), a gyermeki illúziók elvesztése (*Senki sem szólt egy szót sem*), a remény, az újrakezdés lehetősége (*A diák felesége*, *És ehhez mit szólsz?*).

A művek hangulati és tartalmi szempont-

ból is borongósak, a szövegekben ábrázolt helyzetek gyakran kilátástalanok, a figurák már-már kiégettek, de a novellák mégsem lesznek tragikusak: ha a remény nem is csilán fel a szövegek végén egyfajta giccses záratként (szerencsére), mégis a „majd csak lesz valahogy” érzés vagy attitűd tükröződik felénk. Ehhez természetesen hozzájárulnak azok a nagyon lecsapott, a szerzőre alapvetően jellemző befejezések, amelyek valamiféle rezignált lebegést mutatnak, továbbá az, hogy igazán nagy dolgok nem történnek a cselekményben, igazi megoldás valahogy sosem születik. Úgy tűnik, mintha csak jelentéktelen események sora lenne előttünk, mégis a maguk kisszerűsége ellenére, mintegy annak háttérben hatalmassá nőnek a történések, de mégsem patetikusak, monumentáli-

